

VAN DE REDACTIE

Beste Noordwellenaren,

Na lang nazomen is hij dan eindelijk gearriveerd...de herfst. Een rondje dorp na het avondeten en je ruikt voorzichtig hier en daar een houtkachel! Het heeft toch ook wel weer wat. Weer tijd voor dingen in huis, die de afgelopen periode zijn blijven liggen. Maar nu eerst even op de bank met de Noordernieuwswelle. Veel leesplezier met deze oktober editie!

De redactie

NOORDERNIEUWSWELLE
Dorpskrant van Noordwelle

dorpskrantnnw@gmail.com

www.noordwelle.com

38e jaargang

Verschijnt 10x per jaar

Redactie Dorien Wandel, José Vrijdag, Marianne de Jonge en Kitty Heye

Vormgeving: Wim Schilperoort en Leo Schults

Wist u dat

- U altijd zelf uw stukjes in kunt sturen
- Wij heel graag kopie ontvangen
- Dorpskrantnnw@gmail.com ons mailadres is
- U daar uw kopie naar toe kunt sturen [lettertype: Tamoha 11 pnt]
- Handgeschreven kopie natuurlijk ook nog steeds welkom is
- Er een zeer bijzondere waarneming was op ons dorp 7 okt.jl.
- Dit bijna leidde tot een file van amateurfotografen alhier
- Er ook een vlinderexpert uit Amerika bij was
- Hij toevallig voor familiebezoek over was
- Hij voor de eerste keer deze soort in het echt zag
- U hierover alles kunt lezen en zien in dit krantje
- Wij hopen dat deze rubriek –bijzonder waarnemingen – vaker zal verschijnen
- Frans Westra in dit nummer ons ook zal verrassen
- Hij dit al aankondigde in zijn laatste bijdrage
- Wij zeer benieuwd zijn naar zijn altijd weer boeiende verhalen
- Er geruchten gaan dat De Wellse Wuvven mogelijk bezig zijn aan een come-back
- Dat dan misschien al op de Strao zou kunnen gebeuren
- Wij u daar hopelijk in het volgende nummer meer over kunnen vertellen
- De Crea-dames ook weer gestart zijn na hun zomerstop
- Er in ons Dorpshuis vanaf januari vaker etentjes plaats zullen gaan vinden
- Ons Dorpshuis mee gaat doen met –Tafelen bij U in de buurt-
- U daarover binnenkort vast meer zult horen
- Wij de nieuwe inwoners Connie en Juul van harte welkom heten in de Ingridstraat

VOOR UW AGENDA:

- Eerste vrijdag van de maand: Snekvond
- Tweede woensdag van de maand: Crea dames
(Zomerstop vanaf 12 Juni tot 19 Oktober)
- Derde vrijdag van de maand (20:30): DDaames
- Laatste vrijdag van de maand: Heeren
- Tapasbar/borrel 20 Nov 2016
- Sinterklaas 26 Nov 2016
- Kerstboom halen 10 Dec 2016
- Kerstboom opzetten 11 Dec 2016
- Iedere woensdag vesper (18:00-18:30) en/of maaltijd (18:30) in de kerk zie: www.kloosterwelle.nl

WIST U DAT OOK.....

Wij nog steeds versterking zoeken voor onze redactie! Tevens houden wij ons altijd aanbevolen voor leuke tips en ideetjes om dit krantje 10 x per jaar te laten verschijnen!

Dus schroom niet, klim in de pen of achter uw beeldscherm en schrijf of mail ons !

Tenslotte : dit krantje wordt gemaakt VOOR alle dorpsbewoners , dus mag ook gevuld worden DOOR alle dorpsbewoners !!!

Een hartelijk groet van de redactie

P.S. Onze eerste redactievergadering is 16 november as. en u bent van harte welkom !

"EEN KLEIN KAARTJE, EEN GROOT GEBaar"

Doe mee met de kerstkaartenactie van onze diaconie, voor het Justitiepastoraat en Leger des Heils. Schrijf een kerstgroet aan een gevangene of iemand in de dak- en thuislozen opvang.

De actie werkt eenvoudig:

1. Schrijf uw zelfbedachte kerstwens of bemoediging op een kertskaart (of gewone wenskaart) en zet alleen uw voornaam eronder.
2. Breng uw kaart(en) *uiterlijk 20 november* mee naar onze kerk in Renesse of Noordwelle en doe deze in de daarvoor bestemde doos bij de ingang van de kerk.
3. Onze diaconie zorgt in December (via diverse organisaties) voor de bezorging van uw kaart(en) in gevangenissen en in opvangcentra.

Deze kaartenactie geeft mannen en vrouwen die hun familie moeten missen wat steun, via uw unieke en persoonlijke kerstwensen.

Vorig jaar zijn er in ons land op deze manier in totaal 15.000 kaarten uitgedeeld. Wij willen er graag aan bijdragen ook dit jaar weer veel mensen te kunnen verrassen.

Met dank voor uw medewerking,
Diaconie PKN gemeente Renesse/Noordwelle.

BUSTOCHT BRUGGE

Bustocht 24 september naar Brugge, ook wel het "Venetië van het Noorden" genoemd.

Ja, het was wel wat vroeg voor de zaterdagmorgen, 10 voor zeven, en met 14 graden best fris.

Gelukkig stond de bus al klaar, en na het sein "alles compleet!", vertrokken we precies om 7 uur.

We hadden een goede chauffeur getroffen, die er plezier in had om ons te rijden.

Dat een dorp een dagje met elkaar een dag op pad ging kwam volgens hem niet veel voor!

Rustig door de bochten en in een vrolijke stemming, ondanks het vroeg uur, reden we richting Sluis voor de koffiepauze bij de Lindenhoeve. Dit bleek een sfeervolle locatie in een prachtig oud Zeeuws dorp. We smulden van een overheerlijke verse en nog warme punt appeltaart bij een prima bakje koffie.

Toen richting Brugge, waar we om 10.00 uur verwacht werden voor een vaartocht over de kanalen, om precies te zijn de reien. Nader onderzoek leert dat reien afstamt van het Keltische woord Rogia, wat Heilig Water betekent. De chauffeur gooide ons echter niet in het diepe, maar gidste ons keurig door de stad naar het vertrekpunt van de boten.

We werden ingescheept in 2 grote sloepen, er werd uitgebreid verteld wat er allemaal te zien was en de oplettende luisteraar kon veel leren over deze mooie stad. Over het prachtige trapgevelhuis met de afbeeldingen van de 7 werken van barmhartigheid aan de Rozenhoedkaai. De geschiedenis van het Minnenwater met de zwanen, en ga zo maar door, helaas teveel om op te noemen. Inmiddels liet de zon zich van de beste kant zien en werd het al lekker warm op het water en natuurlijk werd er flink gekwebbeld en gefotografeerd op de 2 boten met Noordwellenaars.

Het was de moeite waard. Wat een prachtige oude panden staan daar nog, kerken, brouwerijen, theehuizen, kloosters, en dan zijn ook nog 43 (boog)bruggetjes. Brugge doet zijn naam eer aan! Leuk om er onderdoor te varen!

Sommige waren zo laag dat onze kapitein, tevens gidsdame, met haar paardenstaart, net niet het plafond poetste!

De Belfortoren was wel het allermooiste om vanaf het water te bewonderen. Het carillon heeft een klokkenspel van 47 klokken, en dat konden we ook horen!

De toren staat sinds het jaar 1999 op werelderfgoedlijst van UNESCO, er waren rond het jaar 1240 overdekte markthallen, waarin onder meer een wol en laken opslag was.

Het bleek ook mogelijk de 366 traptreden te beklimmen, om daarboven van een adembenemend uitzicht te genieten. Jammer genoeg heb ik niemand gesproken die daar iets over kon vertellen!

Na het varen gingen we in ganzenpas richting frites-museum. Er ontstond enige vertraging bij de ingang, omdat we allemaal eerst een lijst met of zonder mayo, en wat voor drankje erbij moesten invullen. Toen van beneden naar boven door het smalle pand met vele vertrekken, onder leiding van een gids, die een uitgebreide

uitleg gaf, in sappig Vlaams, over de geschiedenis en wereldreis van de aardappel, verdere wetenswaardigheden en het uiteindelijk resultaat, een lekker frietje!

Jazeker, de frietjes zijn een serieuze zaak in België. Nooit geweten dat van overheidswege het verplicht werd alle luiken van de frietkotten groen te verven!. In een der vitrines vol met verzamelde bijzonderheden zag een oplettende Noordwelle-naarster een prijs in de Orde Der Vergulde Puntzak hangen!

Misschien een uitdaging voor Ons Dorpshuis? Er is nog plaats in de trofeeënkast!

Daarna alle trappen weer af naar beneden, in de kelder wachtte ons natuurlijk de frites maaltijd! Opgediend in een puntzak, met wat hapjes erbij. Het smaakte goed, maar wel anders, omdat de de Belgen in ossenwit bakken. Bij navraag bleek dat de knapperige patatjes in Ons Dorpshuis toch net iets beter scoren!

Na de lunch viel het gezelschap uiteen en ieder kon tot 4 uur in de middag besteden naar eigen inzicht.

Dat werd dus shoppen, museum bezoek, mooie hofjes en gebouwen bekijken enzovoort.

Wat door niemand vergeten werd, een van de talloze terrasjes bezoeken en met een pintje of ander drankje genieten van deze gezellige stad. Het werd dan ook een heerlijke middag niet in het minst door de zomerse temperatuur van 24 graden! Helaas was het veel te snel 4 uur!

Op klokslag 6 uur precies reden we Noordwelle weer in en konden terug kijken op een zeer geslaagde dag.

Wat attente vrijwilligers hadden de tafels in het dorpshuis al keurig

gedekt en de Chinees kwam na een kleine vergissing (dorpshuis Ellemeet!? niet gloed? gauw weer inpakken!) toch nog op tijd aan om onze magen te vullen met een overheerlijk Chinees buffet!

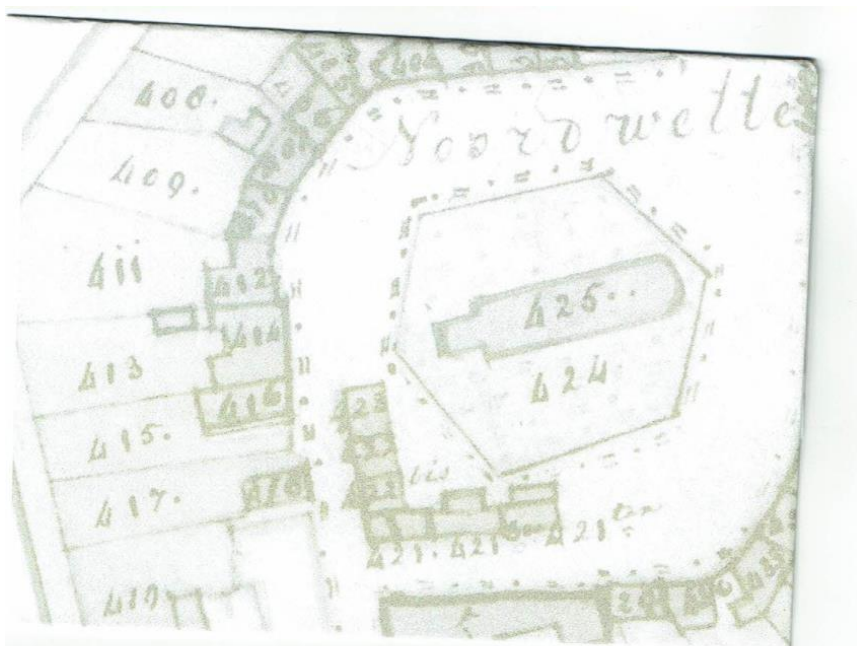
Met vriendelijk dank aan de goede organisatie en de Dorpsgemeenschap van Noordwelle, die dit alles weer mogelijk maakte, houden wij ons zeker aanbevolen voor de volgende bustocht!

Gerda

De Driehoek – deel 1: Dorpsring

Men mag er vanuit gaan dat de oorspronkelijke bebouwing van het dorp Noordwelle bestond uit de kerk met daar omheen de dorpsring. Toch was er al vroeg sprake van wat de voormalige gemeente Westerschouwen met een lelijk woord ‘inbreiding’ noemde: bouw van nieuwe huizen binnen de bestaande bebouwing.

Zulke plannen hebben bijvoorbeeld bestaan voor de twee weitjes aan de Ingridstraat, zodat die straat geheel aan twee zijden bebouwd zou zijn met huizen. Het was geen nieuw idee. Vermoedelijk al in de loop van de 18^e eeuw werd besloten aan de binnenkant van de dorpsring huizen te bouwen.

Hoewel dichtbij de kerk, hoeven dit – gezien de bewoners – niet nadrukkelijk armenhuizen te zijn geweest. Het idee van de aanleg van nieuwe straten als concept voor de bebouwing van kleine dorpen bestond in die tijd waarschijnlijk niet.

Bovendien was de ring veel breder dan nu. Kerk en kerkhof namen veel minder plaats in dan de kerk met het huidige omliggende groen (illustratie). Kortom: er was ruimte om te bouwen.

Het zegt iets over het tekort aan woonruimte. In voorgaande afleveringen zagen we al dat huizen soms bewoond werden door meerdere gezinnen tegelijk. Het zal onder andere iets te maken hebben gehad met de hoeveelheid boerenknechten die werkzaam waren in het vruchtbare polderland van Noordwelle.

Wanneer weten we dus niet, maar in ieder geval voor 1813 – toen het oudst bekende betrouwbare kaartje van Noordwelle werd getekend – werden er zes huizen gebouwd aan de binnenzijde van de Ring in de vorm van een hoek, waardoor de huizen in de volksmond bekend kwamen te staan als de Driehoek. Drie daarvan stonden tegenover Dorpsring 1 t/m 3 en drie tegenover Dorpsring 29 t/m 31. Qua huisnummering was de eerste van de Driehoek genummerd als Dorpsring A 38 met als kadastraal nummer A 423.

De eerste bewoner hiervan die we kennen was de kleermaker Johan Adam Isheim, geboren in het Zwitserse Grüningen in 1767, die in 1791 zich vanuit Nieuwerkerk in Noordwelle vestigde. Hij leerde een meisje uit Renesse kennen, want hij huwde met Willemina Constandse die in 1793 als zijn vrouw naar Noordwelle kwam. Vooralsnog kennen we alleen het bestaan van één zoon: Johan Jacob Isheim werd in 1809 geboren. Vader Johan Adam overleed in 1829 en moeder Willemina in 1835. Zoon Johan Jacob trouwde in 1829 met Kornelia van de Kastele uit Nieuwerkerk. Er werden twee zoons geboren waarvan er één na een jaar – in 1834 – overleed. De oudste zoon Johan Jacob werd geboren in 1830 en trouwde in 1861 met de oorspronkelijk in Noordwelle geboren Lena Bal, die ook kleermaakster werd. Ook Isheim junior was kleermaker van beroep. Er werden tussen 1862 en 1870 een dochter en twee zoons geboren waarna het gezin vertrok naar

Zierikzee. Uit de kadastrale gegevens van 1832 blijkt dat de familie Isheim behalve bewoner ook eigenaar van het pand was. Tussen 1830 en 1850 woonden in het huis maar liefst dertien kleermakersknechten en één dienstmeid bij de familie Isheim. De eerste hiervan was Gijsbrecht Sneevliet uit Zierikzee (1830-1831) en de laatste Leendert van der Weel uit Ellemeet (1850). Ze zullen er het vak geleerd hebben en bleven gemiddeld één of twee jaar in dienst met uitzondering van de uit Zonnemaire afkomstige Aldert Vlaander die van 1839 tot 1844 kleermakersknecht was in Noordwelle en daarna vertrok naar Haamstede. Alle knechten kwamen van Schouwen en bleven daar ook met uitzondering van Cornelis van der Weele die in 1845 van Ridderkerk naar Noordwelle kwam.

Met den eersten Maart benodigd, een
Kleermakers-knecht,
die zijn werk goed verstaat; adres bij J. J. ISHEIM,
te Noordwelle.

Over het eigendom van het pand zijn we schaars ingelicht, maar na het vertrek van Isheim kwam hier de veldarbeider Gerrit de Vos te wonen die in 1844 in Noordwelle was geboren. Hij was gehuwd met Huberina Nuijens uit Bommenede, die zich in 1862 in Noordwelle vestigde en in 1870 met Gerrit de Vos trouwde. Er werden tussen 1871 en 1881 drie dochters en een zoon Pieter geboren die ook veldarbeider werd. In 1902 werd het pand bewoond door G. de Vos, Cornelis de Vos, J. Steenpoorte en Cornelis Kooman. Het bleef bewoond worden door deze familie want voor 1944 is er sprake van bewoning door de gemeentearbeider Pieter de Vos, die dan in verband met de inundatie wordt geëvacueerd naar Renesse. Vandaar keerde hij in november 1844 al weer terug naar Noordwelle, waarna hij overleed op 31 januari 1953 en net de Watersnoodramp niet meer meemaakte.

Daarna werd het huis vanaf 1954 bewoond door Marinus Dijkgraaf (1884-1971) die kwam van een door de Watersnood beschadigde woning aan de Oude Stoofweg. Hij verliet de woning weer in april 1958. Dit zal te maken hebben met de toestand waarin het huis verkeerde.

Eigenaar was inmiddels de schilder A. Hagesteijn, die het pand na de Watersnoodramp had aangekocht. Deze liet in 1953 vanuit Weesp aan de gemeente weten dat zijn werkplaats aan de dorpsring er treurig aan toe was en dat hij niet zeker was of deze zou blijven bestaan. Zijn ernaast gelegen woonhuis aan Dorpsring 13 was er beter aan toe, maar voor de zekerheid had hij dus maar het pand aan de Driehoek (niet ver van zijn werkplaats en woonhuis) aangekocht voor een niet te dure prijs, zodat hij zich daar eventueel kon vestigen. Dat kwam er niet van en op 12 juni 1958 werd de inmiddels leegstaande woning onbewoonbaar verklaard. De gemeente kocht het pand aan in het kader van krotopruijing waarna het in december 1958 werd gesloopt.

F. Westra

RIJBEWIJS KEURING

Senioren, chauffeurs met rijbewijs C/D/E en overige automobilisten die voor verlenging van hun rijbewijs moeten worden gekeurd, kunnen hiervoor 27 Oktober en 24 November terecht op het spreekuur in Dorpshuis De Schutse, Julianastraat 22 in Burgh-Haamstede.

Schikt de datum u niet dan zijn er andere mogelijkheden in de regio .

Voor senioren kost de keuring € 36,00 en voor chauffeurs tot 75 jaar met rijbewijs C/D/E is het € 55,00.

Voor informatie en een afspraak belt u tijdens kantooruren naar het landelijke afsprakenbureau van Regelzorg Rijbewijskeuringen: **088 23 23 300**.

Zelf een datum plannen kan via www.regelzorg.nl.

EEN DANKWOORD AAN NOORDWELLE

De jaarlijkse collecte voor de Nierstichting heeft deze keer het mooie bedrag van E. 229,40 opgehaald. Alle geefsters en gevers bij deze HEEL HARTELIJK BEDANKT !!!

namens de collectanten Henk en Marianne

BIJZONDERE WAARNEMING NOORDWELLE

Op vrijdag 7 oktober om een uur of tien startte ik de dag met het uitlaten van de hond.

Het was rustig en behaaglijk tot het moment dat ik werd voorbij gescheurd door een auto van de gemeente Schouwen-Duiveland. Een ambtenaar groen stoof met een fototoestel uit de auto en ging op zijn buik in het gras liggen.

Zo een razend snelle actie had ik in jaren niet gezien! Nieuwsgierig liep ik naar de man toe en vroeg hem wat er zo urgent was, dat hij zich zo inspande. Kijk maar, zei hij. Hij wees op de onderkant van de es waar hij voor gevallen was.

Ik zag een nacht vlinder die ik -zowel in grootte als kleur- nog nooit gezien had.

Hij was door een collega gebeld die op de begraafplaats onderhoudswerkzaamheden aan het uitvoeren was. Hij had ook nog nooit zo'n grote vlinder gezien, maar dacht te weten dat het een wilgenhout-vlinder was. Ging hij later nazoeken.

Toen hij verdwenen was ben ik naar huis gelopen en heb mijn mobiel en een meetlint gepakt.

Toen ik alles fotografisch had vastgelegd, ben ik op Wikipedia gaan

zoeken en kwam tot de slotsom dat het een doodshoofdvlinder moest zijn. Het is een trekvlinder die zijn oorsprong vindt in Zuid Afrika. Het is een trekvlinder die in de zomer noordwaarts vliegt en enorme afstanden kan afleggen.

De doodshoofdvlinder komt dan in Europa voor tot in Scandinavië en wordt ook jaarlijks in Nederland en België waargenomen. De vlinder is echter niet in staat zich te handhaven in deze noordelijke gebieden. De doodshoofdvlinder leeft als rups van planten maar eenmaal volwassen eet hij vooral zoetigheden zoals nectar en honing, en dringt daarvoor de nesten van bijen binnen.

De vlinder wordt echter niet zelden door de bijen doodgestoken en uit het nest gewerkt. Het komt ook voor dat de vlinder wordt gedood en vervolgens wordt ingemetseld binnen het nest.

De doodshoofdvlinder dankt zijn naam aan de typische lichte vlek op het borststuk die aan de bovenzijde breder is en waarin twee donkere vlekken staan. Deze configuratie lijkt met enige fantasie op het vooraanzicht van een menselijke schedel. De doodshoofdvlinder is een goede vlieger, het is een van de snelste soorten insecten.

De doodshoofdvlinder kan een topsnelheid van 54 kilometer per uur bereiken. De vlinder is een bekende trekvlinder die duizenden kilometers af kan leggen. In Europa kan de soort in de zomer tot in Scandinavië worden aangetroffen. Het verspreidings-gebied binnen Europa strekt zich uit van noordelijk tot in Groot-Brittannië en Scandinavië en zelfs tot in IJsland is de vlinder aangetroffen. Met name in het noorden van Europa is het veel te koud voor de pop om zich tot vlinder te ontwikkelen.

De doodshoofdvlinder is hier alleen als trekvlinder bekend. Soms slaagt een vlinder er toch in om een volgende generatie te ontwikkelen in de zomer, maar in de winter maakt de pop hier weinig kans. Vrouwtjes die in noordelijke gebieden uit de pop kruipen zijn in de regel onvruchtbaar.

Alles bij elkaar was er inmiddels aardig wat tijd in de vlinder gaan zitten, maar leuke dingen ontdekken duurt nooit te lang.

Hans S.

SINTERKLAAS

Lieve kinderen en beste inwoners van Noordwelle, Sinterklaas is heel blij dat het weer bijna zover is dat hij naar Noordwelle mag!

Ik vind het altijd zo fijn om bij de kinderen van Noordwelle te mogen zijn, om met het paard en wagen in Noordwelle over het dorp te rijden waar altijd die jongens met de skelters meerijden en de meisjes gillend meerennen.
Een geweldig dorp waar ik met veel vreugde en blijdschap ontvangen word.

Ik hoop jullie daarom ook allemaal te zien op 26 November. Neem je papa, mama, opa en/of oma ook mee want die kunnen ook wel eens stout zijn lieve kinderen!

Omdat jammer genoeg de NoorderNieuwsWelle niet zo vaak gebracht wordt zal ik wat vaker op Facebook een berichtje doen. Zijn wij al vrienden of vraag het anders even aan papa of mama.

Veel liefs van Sinterklaas en tot snel!!